

R O M Â N I A
ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE
Secția I civilă

Decizia nr. 442/2020

Decizia nr. 442

Ședința publică din data de 18 februarie 2020

Prin cererea înregistrată pe rolul Tribunalului București, secția a IV-a Civilă la data de 31.05.2016, sub nr. x/2016, reclamantii A., B., C., D. și E. au chemat în judecată pe pârâtele S.C. F. S.R.L. și G., solicitând instanței ca prin hotărârea ce o va pronunța:

- să constate caracterul ilicit al faptei săvârșite de pârâte, prin editarea și publicarea, în ediția scrisă din 22 ianuarie 2016 a cotidianului național "Libertatea" și postarea pe site-ul oficial, www.x.ro, a articolului intitulat "Exclusiv. Experiment șocant făcut de părinții H.. Au dormit dezbrăcați pe zăpadă ca să vadă cum a murit fiica lor";
- să oblige pârâta S.C. F. S.R.L. să retragă articolul menționat de pe pagina on-line;
- să interzică pârâtei S.C. F. S.R.L., pentru viitor, publicarea acestui articol sau a altora similare;
- să oblige pârâtele să își prezinte scuzele față de reclamantii, pe care să le publice în aceleași condiții și același format ca articolul invocat;
- să oblige pârâtele să publice, pe propria cheltuială, hotărârea de condamnare într-un ziar de largă circulație;
- să oblige pârâtele la plata, în solidar, către reclamantii, a sumei de 50.000 Euro, reprezentând daune morale;
- să oblige pârâtele la plata, în solidar, către reclamantii, a cheltuielilor de judecată.

În drept, au fost invocate prevederile Cartei Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene, art. 30 alin. (6) din Constituția României, art. 58, 60, 71, 72, 73 alin. (1), (74), (78) și 79, 252 și urm. din C. civ., 1349 și urm. din C. civ. art. 8 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, Codul deontologic al ziaristului.

Prin sentința civilă nr. 913 din data de 21.06.2017 pronunțată de Tribunalul București, secția a IV-a civilă, s-a admis în parte acțiunea formulată de reclamantii A., B., C., D. și E. în contradictoriu cu pârâtele S.C. F. S.R.L., și G., a fost obligată pârâta S.C. F. S.R.L. să retragă articolul intitulat "exclusiv. Experiment șocant făcut de părinții H.: au dormit dezbrăcați pe zăpadă ca să vadă cum a murit fiica lor" de pe pagina on-line, s-a interzis pârâtei S.C. F. S.R.L., pentru viitor, publicarea articolului menționat, au fost obligate pârâtele S.C. F. S.R.L. și G. să publice, pe propria cheltuială, prezenta hotărâre, într-un ziar de largă circulație, au fost obligate pârâtele S.C. F. S.R.L. și G., în solidar, la plata către reclamantii a sumei de 5.000 Euro, în echivalent în RON la data plății, reprezentând daune morale și au fost obligate pârâtele S.C. F. S.R.L. și G., în solidar, la plata către reclamantii a sumei de 9.714,01 RON cu titlu de cheltuieli de judecată, reprezentând taxa de timbru în cuantum de 100 RON și onorariul de avocat în cuantum de 9.614,01 RON.

Împotriva acestei sentințe au declarat apel apelanta pârâtă G. apelanta și reclamantă D..

Prin decizia nr. 7A din data de 8 ianuarie 2019, pronunțată de Curtea de Apel București, secția a IV-a civilă în dosarul nr. x/2016, a respinge ca nefondat, apelul declarat de reclamanta D., împotriva sentinței civile nr. 913/21.06.2017, pronunțată de Tribunalul București, secția a IV a civilă, în dosarul nr. x/2016, în contradictoriu cu intimații reclamantii C., E., A. și B. și apelantii pârâți G. și S.C. F. S.R.L..

A admis apelurile declarate de apelantii pârâți G. și S.C. F. S.R.L. împotriva aceleiași sentințe civile și a schimbat în parte sentința apelata, în sensul că a respins în tot, acțiunea formulată de reclamantii D., C., E., A. și B. în contradictoriu cu pârâții G. și S.C. F. S.R.L., ca neîntemeiată.

Împotriva acestei ultime hotărâri au declarat recurs reclamantii D., C., E., A. și B.,

Recurenții au invocat motivul de nelegalitate prevăzut de art. 488 alin. (1) pct. 8 C. proc. civ. - hotărârea a fost dată cu încălcarea sau aplicarea greșită a normelor de drept material.

În motivarea recursului s-au arătat următoarele.

Din analiza motivării hotărârii recurate rezultă că instanța de apel a realizat o greșită interpretare a dreptului la liberă exprimare, prin extinderea nepermisă a limitelor acestuia în sfera drepturilor reclamanților la respectarea vieții private, la demnitate și la propria imagine, drepturi prevăzute de art. 71, art. 72 și, respectiv, de art. 74 C. civ. cu încălcarea articolului 10 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, art. 30 din Constituția României, art. 70 raportat la art. 75 din C. civ.

Greșita aplicare de către instanța de apel a normelor legale care prevăd dreptul la liberă exprimare rezidă în ignorarea limitelor în care acest drept poate fi exercitat, deși, în considerentele deciziei civile recurate, s-a făcut trimitere inclusiv la dispozițiile art. 15 C. civ., care definește abuzul de drept.

În acest sens, argumentul principal pe care s-a fundamentat soluția dispusă prin hotărârea recurată este acela că autoarea articolului și-a exercitat dreptul la liberă exprimare "potrivit scopului pentru care acest drept este recunoscut, mai ales în contextul calității sale de jurnalist, anume un interes legitim public".

Din motivarea hotărârii pronunțate de instanța de apel rezultă însă că ceea ce s-a urmărit a fost, de fapt, crearea aparenței unei reinterpretări a probatoriului administrat pe parcursul cercetării judecătorești în primă instanță, astfel încât să reiasă concluzia existenței interesului legitim în publicarea articolului de presă vizat de acțiunea reclamanților, care ar fi fost acela de informare a opiniei publice. Această susținere a reclamanților, referitoare la aparența unei reanalizări a probatoriului pe care instanța de apel a urmărit să o creeze, este fundamentată pe faptul că opinia referitoare la pretinsul interes public al articolului de presă exista aprioric, anterior oricărei analize a speței, astfel cum rezultă din următoarea frază:

"Curtea constată, înainte de toate, că nu poate fi negat interesul public urmărit prin publicarea articolului".

Această susținere a instanței de apel, este de natură să pună sub semnul întrebării obiectivitatea analizei datelor speței pe care s-a fundamentat soluția pronunțată, în condițiile în care, după cum au probat până în această etapă procesuală, este evident că nu interesul public a fost scopul articolului de presă, ci intenția de fabricare a unei știri false care, prin caracterul său "senzațional", să conducă la obținerea de câștiguri materiale, determinate de creșterea tirajului ziarului și a numărului accesărilor ediției electronice a acestuia. Cu toate acestea, chiar și acceptând, ipotetic, existența pretinsului interes public vizat de articolul de presă ce constituie fapta ilicită prin care reclamanții au fost prejudiciați, aceasta nu înseamnă că limitele libertății de exprimare, prevăzute de normele juridice menționate, ar deveni inaplicabile, astfel încât autoarea articolului să fie îndreptățită să ignore drepturile reclamanților, a căror lezare au solicitat a fi reparată. Această abordare reliefează greșita aplicare de către instanța de apel a normelor de drept care reglementează libertatea de exprimare, acordându-se prevalență unui pretins interes public vizat de articolul de presă în cauză, în detrimentul drepturilor reclamanților la viață privată, la demnitate și la propria imagine, deși nu există niciun temei legal care să susțină o astfel de soluție. Mai mult, interesul public reținut de instanța de apel nu exista, în realitate, iar dacă ar fi existat, instanța de apel ar trebuit să justifice care este motivul pentru care realizarea acestuia a impus grava afectare a drepturilor reclamanților.

În acest context, invocă și greșita interpretare a jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, referitoare la existența unei baze factuale suficiente, ca cerință necesară pentru constatarea respectării dispozițiilor art. 10 din Convenție. În acest sens, CEDO a statuat că baza factuală pe care se întemeiază articolul de presă trebuie să creeze jurnalistului convingerea că faptele prezentate sunt reale, punând un semn de egalitate între aceasta și buna-credință, în contextul discutării unor chestiuni de interes general (Curtea EDO, cauza 33348/96, Cumpănă și Mazăre c. României).

Instanța de apel a reținut existența unei baze factuale a articolului de presă, arătând următoarele:

"(...) vizionarea filmării făcută cu prilejul deplasării familiei victimei la locul tragediei relevă că, într-adevăr, fratele victimei a îngenuncheat în zăpadă, purtând în partea de sus a corpului un pulover și fără jachetă, după cum și sora și mama victimei au stat așezate propriu-zis în zăpadă".

Este evident că o astfel de scenă nu are nicio legătură cu conținutul articolului, al cărui titlu este următorul:

"Exclusiv. Experiment șocant făcut de părinții H.. Au dormit dezbrăcați pe zăpadă ca să vadă cum a murit fiica lor".

Intr-o speță similară, Înalta Curte de Casație și Justiție a statuat:

"Presa are datoria de a alerta publicul atunci când are informații de interes general, însă când acestea implică în mod direct persoane determinate, trebuie să furnizeze o bază factuală și să aibă în vedere contextul public în care acționează persoana vizată și natura împrejurărilor ce fac obiectul articolelor. Iar, potrivit jurisprudenței Curții Europene, deși nu

trebuie să depășească limitele ce țin în special de protecția reputației și drepturilor persoanei, în îndeplinirea sarcinii de a comunica informații și idei asupra unor chestiuni de interes general, jurnaliștii sunt protejați de art. 10 din Convenție chiar dacă nu pot face proba verității, dacă se dovedește că au acționat cu bună credință, pe baza unor afirmații credibile".

Referitor la îndeplinirea cerinței existenței unei baze factuale, în primul rând se subliniază că aspectul reținut de instanța de apel, ca urmare a vizionării înregistrării la care se face referire în considerentele hotărârii recurate, nu are nicio legătură cu interesul public pe care intimitele - pârâte pretind că l-au urmărit prin publicarea articolului, și anume aducerea la cunoștința opiniei publice a incapacității autorităților statului de a acționa pentru identificarea și salvarea victimelor accidentului aviatic din 20 ianuarie 2014, din Munții Apuseni. Instanța de apel nu a explicat motivul pentru care a apreciat că gestul reclamantului E. de a-și da jos haina (având în vedere că, în pofida vremii geroase, îi era foarte cald, din cauza urcușului dificil până la locul unde a avut loc comemorarea surorii sale) în contextul prezentat de jurnalist constituie o bază factuală în raport cu pretinsul scop al articolului de presă.

Deși instanța de apel a reținut că există o bază factuală minimă, a fost ignorat aspectul că, dacă scopul articolului ar fi fost acela de a aduce în atenția publicului accidentul aviatic din anul 2014, exista o bază factuală consistentă, reprezentată de evenimentele tragice care au urmat accidentului aviatic (sincopile și întârzierile în realizarea operațiunilor de căutare și salvare a victimelor), pe care autoarea articolului ar fi putut să o valorifice. Ignorarea acestei baze factuale invalidează susținerile instanței de apel (care a preluat apărările intimatelor, ignorând o realitate extrem de evidentă), în ceea ce privește interesul public urmărit prin publicarea articolului de presă menționat.

Prin urmare, lipsa bazei factuale invalidează susținerile instanței de apel potrivit cărora titlul articolului ("experiment șocant") ar reprezenta o judecată de valoare a jurnalistului asupra faptelor respective.

Pe de altă parte, prin raționamentul expus în susținerea soluției pronunțate, instanța de apel a încălcat dispozițiile legale referitoare la condiția existenței bunei credințe, în exercitarea dreptului la liberă exprimare, prevăzută de art. 75 alin. (2) C. civ. Din interpretarea acestui text de lege reiese că există o încălcare a drepturilor reclamanților, în situația în care jurnalistul nu și-a exercitat dreptul la liberă exprimare cu bună credință.

Instanța de apel a ignorat această cerință, ceea ce echivalează cu încălcarea dispozițiilor legale menționate, precum și a jurisprudenței CEDO, care relevă o analiză riguroasă și constantă a bunei credințe a jurnalistului, condiție a exercitării dreptului la liberă exprimare.

În acest sens, în Cauza Stoll împotriva Elveției (nr. 69698/01 - hotărârea din 10 decembrie 2007), s-a statuat:

"Curtea împărtășește opinia guvernului elvețian și a Consiliului de presă, conform căreia reclamantul a intenționat în primul rând nu atât să informeze publicul asupra unei probleme de interes general, ci să facă din raportul ambasadorului un subiect de scandal inutil. Forma trunchiată și simplistă a articolelor în cauză, care era de natură să inducă în eroare cititorii asupra personalității și aptitudinilor ambasadorului, a redus în mod considerabil importanța contribuției acestor articole la dezbateră publică protejată de art. 10".

Si în alte cauze, CEDO a arătat că garanția oferită de articolul 10 din Convenție jurnaliștilor este subordonată condiției ca cei interesați să acționeze cu bună - credință, astfel încât să furnizeze informații exacte și demne de încredere, cu respectarea deontologiei jurnalistice (Radio France și alții c. Franței; Colombani și alții c. Franței; Bladet Tromsø și Stensaas c. Norvegiei, Cumpăna și Mazăre c. României)

În cauza Stânga și Scutelnicu c. României, Curtea a decis că, în lipsa bunei - credințe și a bazei factuale, deși articolul litigios se înscria într-o dezbateră mai largă și foarte actuală pentru societate - corupția funcționarilor - afirmațiile reclamanților nu sunt expresia unei "doze de exagerare" sau de "provocare" care este permisă în cadrul exercitării libertății jurnalistice.

Intenția autoarei articolului a fost aceea de a dezinforma, prin crearea unei știri false, ceea ce exclude buna-credință a acesteia, astfel cum rezultă din prezentarea conținutului articolului sub formă de citat dintr-o declarație a lui I., în partea care descrie experimentul macabru pe care reclamantii l-ar fi realizat. În realitate, fiind audiat în calitate de martor de către prima instanță, acesta a declarat că nu a făcut afirmațiile respective ori altele asemănătoare, de unde rezultă că jurnalistul s-a folosit de acest artificiu (al citatului) pentru a da credibilitate știrii prezentate, fiind conștient de caracterul nereal al faptelor descrise.

Mai mult, la întrebarea nr. 2 din interogatoriu, intimata - pârâta G. a recunoscut că faptele pe care le-a descris sunt cele care apar în înregistrarea video depusă la dosarul cauzei, în care se observă cum trei membri ai familiei reclamanților

(A., C. și E.) se roagă în genunchi, în jurul unei lumânări, la locul tragediei aviatice din ianuarie 2014.

Prin urmare, admiterea apelului declarat de către părâte evidențiază și încălcarea normelor de drept material care impun existența bunei credințe, drept condiție de exercitare a dreptului la liberă exprimare.

Prin întâmpinările formulate în cauză de intimatele S.C. F. S.R.L. și G. se solicită respingerea recursului ca nefondat și menținerea ca legală și temeinică a deciziei pronunțată de instanța de apel.

Intimata F. S.R.L. a arătat următoarele.

În cauză nu sunt îndeplinite cumulativ cele patru condiții generale ale răspunderii civile delictuale: existența unei fapte ilicite, existența unui prejudiciu, existența unui raport de cauzalitate între fapta ilicită și prejudiciu și existența vinovăției.

Fapta ilicită nu există

În privința răspunderii civile delictuale prin presă, fapta ilicită are o specificitate prin aceea că ea urmează a fi evaluată din perspectiva criteriilor enunțate de doctrină și jurisprudența în privința aplicării art. 10 din CEDO. Prin urmare, nu există faptă ilicită, potrivit CEDO, dacă: se discută chestiuni de interes public; există o minimă bază factuală; există buna credință a jurnalistului, care potrivit legii se prezumă (bonafide praesumitur); ingerința statului să fie una "necesară într-o societate democratică". S-a arătat că prezentarea informațiilor într-un articol de presă, nu trebuie să aibă precizia faptelor prezentate într-un act de acuzare sau o hotărâre judecătorească întrucât dreptul publicului la informare este un element esențial în evaluarea caracterului licit/ilicit al informațiilor conținute de articolele de presă.

a) Interesul public

În cazul în speță, jurnalistul a respectat întrutotul codurile deontologice ale profesiei. Pârâta, publicația Libertatea, nu face altceva decât să aducă la cunoștința publicului informații ce privesc chestiuni de interes public, preluând în acest sens o serie de afirmații publice care aparțin martorilor care au urcat pe munte să caute victimele în urma accidentului aviatic din Munții Apuseni. Articolul publicat de către părâte nu face altceva decât să sublinieze incapacitatea autorităților de a interveni la acel moment, arătând ca nimeni nu ar putea supraviețui, nici sănătos, în frig, atâta timp. În concluzie, articolul nu vizează familia și nici chestiuni care țin de viața intimă a acestora, ci se evocă incapacitatea autorităților de a lua măsurile necesare atât cele preventive cât și postfactum în vederea evitării/limitării consecințelor unor asemenea tragedii.

De asemenea, în cuprinsul articolului nu este menționat niciun nume al vreunui membru al familiei. Demersul jurnalistic constă într-un reportaj în satul celor trei salvatori care au intervenit la locul accidentului, care include în mod firesc referiri la persoane concrete, stil de viață specific al acestor oameni, oameni apreciați de o țară întreaga pentru curajul lor. Discursul include și relatarea unei discuții purtate cu cei doi martori cu privire la rememorarea aceluia tragic eveniment. De aici rezultă chestiuni de interes public legate de modul de acțiune al autorităților, de incapacitatea lor de a gestiona secunde prețioase de după accident. În realitate, discursul jurnalist aduce în prim plan autorii morali ai decesului H.. Nu persoana familiei H. este în realitate subiectul articolului, ci virtualele victime în situații similare.

Pentru evocarea riscurilor pe care le presupun asemenea situații era necesară sublinierea lor, detalierea lor, atragerea atenției publice asupra dramei, aspecte reținute într-o proporție covârșitoare și de către instanța de apel. Este cunoscut în practica CEDO faptul că relatările de presa include o marjă de dramatizare, sunt aplicabile nu numai "informațiilor" sau "ideilor" care sunt permise favorabil sau cu indiferență ori considerate inofensive, ci și acele care offensează șochează sau deranjează.

b) Existența unei minime baze factuale

În privința informațiilor dintr-un articol de presă, conform practicii CEDO, acestea nu trebuie să aibă precizia faptelor prezentate într-un act de acuzare sau o hotărâre judecătorească întrucât dreptul publicului la informare este un element esențial în evaluarea caracterului licit/ilicit al informațiilor conținute de articolele de presă. Din acest punct de vedere, baza factuală a celor relatate de cotidianul Libertatea este reală și a făcut obiectul unor știri de presa detaliate, incisive, apărute cu mult înainte de data apariției articolului incriminat.

Construcția întregului articol se bazează pe afirmațiile făcute de martorii accidentului, care sunt surse credibile. Prin urmare, are necesara "minimă bază factuală" cerută de practica CEDO și reținută în mod corect de către instanța de apel. Mai mult decât atât, acești oameni au comemorat în fiecare an tragedia, fapt ce a făcut obiectul unor știri. În cazul în speță, fotografia cu defuncta H. a intrat în spațiul public cu mult înainte de publicarea articolului din publicația Libertatea și a fost utilizată de majoritatea site-urilor de știri, televiziuni, inclusiv agenții de știri.

c) Există buna credință a jurnalistului

Buna-credință a jurnaliștilor este una de netăgăduit în cazul de față.

Față de aceste motive și având în vedere poziția CEDO cu privire la faptul că într-o societate democratică ("importanța crucială a libertății de exprimare, este una dintre condițiile prealabile ale unei bune funcționări a democrației"); făcând referire la vasta jurisprudență a Curții Europene a Drepturilor Omului, jurisprudența prin care se protejează libertatea de exprimare depășește covârșitor jurisprudența contrară din motivele mai sus enunțate, cererea trebuie să fie respinsă. Dacă se va avea în vedere această ultimă condiție, se va observa că într-o societate democratică, o astfel de măsură ar însemna o încălcare esențială a dreptului la liberă exprimare asupra unor aspecte de interes general.

d) Ingerința să fie "necesară într-o societate democratică"

În cauza *Wille v Liechtenstein*, Curtea amintește principiile fundamentale care se degajă din jurisprudența sa referitoare la art. 10 din Convenție. (...) Adjectivul "necesar", cu referire la calificarea ingerinței ca "necesară într-o societate democratică", condiție indicată în art. 10 par. 2, implică o nevoie socială imperioasă. CEDO a arătat că pentru a sancționa pe autorul unui articol de presă trebuie ca această sancționare să fie "necesară într-o societate democratică". S-a precizat în doctrină că adjectivul "necesar" - în înțelesul prevederilor art. 10 paragraf 2 din CEDO - nu are flexibilitatea unor expresii ca "admisibil", "obișnuit", "folositor", "rezonabil" sau "dezirabil". Trebuie să existe "nevoia unei presiuni sociale", pentru că libertatea de exprimare să fie limitată, arată Curtea Europeană a Drepturilor Omului.

Intimata G. a arătat următoarele.

În cauză nu sunt întrunite cumulativ cele patru condiții generale ale răspunderii civile delictuale: existența unei fapte ilicite, existența unui prejudiciu, existența unui raport de cauzalitate între fapta ilicită și prejudiciu și existența vinovăției.

Fapta ilicită nu există

Potrivit dispozițiilor art. 31 alin. (1) din Constituție dreptul persoanei de a avea acces la orice informație de interes public nu poate fi îngrădit. Elementul esențial pe care instanța îl are de analizat este acela legat de interesul public al chestiunii discutate. Odată stabilit caracterul de interes public al chestiunii discutate, putem vorbi dacă a fost o atingere adusă libertății de exprimare. Potrivit principiului că unui drept îi corespunde o obligație corelativă, obligația de mai sus corespunde dreptului publicului de a fi informat, drept fundamental în orice societate democratică. Libertatea de exprimare (mai exact limitele acesteia) urmează a fi apreciată prin directă raportare la exercițiul dreptului la informare. Codul Deontologic al Convenției Organizațiilor de Media din România instituie expres obligația jurnalistului de a informa publicul cu privire la toate aspectele de interes social, politice și economice.

În cazul în speță, jurnalistul a respectat întrutotul codurile deontologice ale profesiei. A adus la cunoștința publicului informații ce privesc chestiuni de interes public, preluând în acest sens o serie de afirmații publice care aparțin martorilor care au urcat pe munte să caute victimele în urma accidentului aviatic din Munții Apuseni. Articolul publicat subliniază incapacitatea autorităților de a interveni la acel moment, arătând că nimeni nu ar putea supraviețui, nici sănătos, în frig, atâta timp. Articolul nu vizează familia și nici chestiuni care țin de viața intimă a acestora, ci se evocă incapacitatea autorităților de a lua măsurile necesare atât cele preventive cât și ulterioare evitării/limitării consecințelor unor asemenea tragedii. În cuprinsul articolului nu s-a menționat niciun nume al vreunui membru al familiei. Toate aceste afirmații au fost reținute în mod corect și de către instanța de apel. Discursul include și relatarea unei discuții purtate cu cei doi martori cu privire la rememorarea aceluia tragic eveniment.

Este cunoscut în practica CEDO faptul că relatările de presă include o marjă de dramatizare, sunt aplicabile nu numai "informațiilor" sau "ideilor" care sunt primite favorabil sau cu indiferență ori considerate inofensive, ci și celor care offensează, șochează sau deranjează. Dreptul la informație reprezintă o normă de primă mărime în cadrul Convenției Europene a Drepturilor Omului. În practica judiciară internațională Curtea de la Strasbourg a statuat în repetate rânduri că accesul la informație al cetățenilor într-un stat democratic trebuie să prevaleze raportat la limitările libertății de expresie.

Jurisprudența CEDO în privința interesului public și persoanele publice reține în Cauza *Urbino Rodrigues versus Portugalia*, secția II, 29 noiembrie 2005, 75088/01: "Curtea a considerat, prin urmare, că obiectul discuției era un subiect de interes public, astfel încât limitele criticii acceptabile sunt cu mult mai largi decât cele normale."; Cauza *Colombani și alții contra Franței*, hotărârea din 25 iunie 2002: "Limitele criticii acceptabile sunt mai largi cu privire la un politician în exercitarea rolului său public decât cu privire la persoane private. Primul trebuie să accepte în mod inevitabil și conștient verificarea strictă a fiecărui cuvânt și a fiecărei fapte, atât din partea jurnaliștilor cât și din partea marelui public, și trebuie

sa dovedească un grad mai mare de toleranta (...)."; Cauza Lopes Gomes da Silva c. Portugalia: "(...) libertatea jurnalistica include posibila recurgere la o doza de exagerare sau chiar de provocare (...); Cauza Pakdemirli c. Turcia: "(...) intr-una numit tip de contexte, Curtea socotește ca acest nivel al criticii care trebuie acceptat poate sa includă inclusiv o atitudine pur insultătoare (...)" (hotărâre din 22 februarie 2005, para. 57); Cauza Feldek c. Slovaciei, ca "(...) a luat nota ca afirmația reclamantului conținea cuvinte dure, dar care nu erau lipsite de o baza factuala, și ca nu exista nici un indiciu ca a fost făcuta altfel decât cu buna-credință, urmărind scopul legitim al protejării dezvoltării democratice a unui nou stat al cărui cetățean era."; Cauza Radio France și alții c. Franței indică principiul conform căruia "adevărul obiectiv al afirmațiilor nu trebuie să fie singurul criteriu luat în considerare de instanțe, în situația în care analizează o acuzație de calomnie, elementul determinant trebuind să fie buna - credință a autorului afirmațiilor care afectează reputația părții vătămate. În consecință, este necesară analiza atitudinii subiective a acestuia, în raport atât cu adevărul afirmațiilor sale, cât și cu scopul demersului său - a urmărit să informeze opinia publică asupra unor chestiuni de interes public, chiar dacă aceasta implică, uneori, în mod inerent, afectarea reputației persoanei vizate, sau a avut numai intenția de a afecta în mod gratuit reputația acestora."

Articolul incriminat conține judecăți de valoare, opinii circumscrise unei baze factuale de necontestat.

Prin practica și doctrina ce interpretează Convenția EDO s-a statuat ideea ca deși libertatea de exprimare este un drept recunoscut tuturor cetățenilor, libertatea presei este categoria de discurs cel mai bine apărată.

CEDO în cauza Thoma contra Luxemburgului¹ Curtea Europeana a Drepturilor Omului a arătat ca libertatea de exprimare constituie unul dintre fundamentele unei societăți democratice și una dintre condițiile prioritare pentru progresul societății și Împlinirile personale. Subiect al unor excepții de stricta interpretare, libertatea de exprimare:

"(...) este aplicabila nu numai "informațiilor" sau "ideilor" care sunt primite favorabil sau cu indiferenta ori considerate inofensive, ci și acelora care offensează, șochează sau deranjează. Acestea sunt cerințele pluralismului, toleranței și spiritului deschis fără de care nu exista "societate democratica". Cauza Lingens c. Austriei statuează că " în chestiuni de interes public în care sunt antrenați oameni publici, ei trebuie sa dea dovada de toleranta, tocmai datorita statului pe care ii au societate." Curtea Europeana a Drepturilor Omului a împărțit punctul de vedere al reclamantului în sensul ca expresiile "imoral" "lipsit de demnitate ", "metode mafioate" folosite de acesta la adresa unei persoane publice, au reprezentat în context, opinii, și prin condamnarea acestuia de către autoritățile naționale a produs o Încălcare a art. 10 din CEDO privind libertatea jurnalistului la exprimare. Cauza Thornhill c. Alabama stabilește că "Libertatea de exprimare garantata de Constituție acoperă cel puțin libertatea de a discuta toate chestiunile de interes public fără vreo restricție sau teama de pedeapsa." Tot în această cauză CEDO a statuat că expresiile "jaf ca în codru ", " hoție la drumul mare " au fost considerate ca intrând în limitele admisibile ale libertății de exprimare, pe considerentul că această libertate implică și un anumit grad de exagerare a faptelor, o exprimare a acestora într-un mod care poate fi chiar provocator.

Buna-credință a jurnaliștilor este una de netăgăduit în cazul de față. Ea a fost confirmata și de relatarea martorului care a arătat ca tot ceea ce s-a povestit în articol s-a întâmplat cu adevărat.

Necesitatea restricției într-o societate democratică trebuie să fie "stabilă în mod convingător" (Cauza Barthold c. Germania). În această cauză Curtea a conchis că interdicția este disproporționată întrucât riscă să descurajeze (...) dezbaterea publică a subiectelor ce afectează viața unei comunități. Trebuie să fie o presiune socială necesară "pentru orice restricție a libertății de comunicare"¹.

Din cele mai sus enunțate, se desprinde concluzia potrivit căreia necesitatea ca ingerința să fie necesară într-o societate democratică acționează ca o veritabila cauza de exonerare de răspundere civilă, în chiar ipoteza în care elementele care atrag răspunderea civilă delictuală ar fi întrunite astfel încât în materia delictelor comune să atragă răspunderea civilă.

Prin încheierea din 12 noiembrie 2019, Înalta Curte a admis în principiu recursul declarat de reclamantii D., C., E., A. și B. împotriva deciziei nr. 7A din data de 8 ianuarie 2019, pronunțată de Curtea de Apel București, secția a IV-a civilă în dosarul nr. x/2016.

Înalta Curte a constatat fondat recursul pentru considerentele expuse mai jos.

În prealabil, se constată că, sub aspectul situației de fapt, curtea de apel a reținut următoarele.

La data de 21.01.2016, ora 23:30, cotidianul "Libertatea" a publicat on-line pe site-ul www.x.ro articolul semnat de pârața G., articol intitulat "Exclusiv. Experiment șocant făcut de părinții H., au dormit dezbrăcați pe zăpadă ca să vadă cum a murit fiica lor". La data de 22.01.2016, același articol a fost publicat în ediția scrisă a cotidianului național "Libertatea".

În cuprinsul articolului menționat, în contextul comemorării a 2 ani de la tragedia aviatică din Munții Apuseni din data de 20.01.2014, în care a murit ruda reclamanților, H., se relatează aspecte privind desfășurarea evenimentelor din ianuarie 2014, iar pe de altă parte, autorul articolului prezintă, sub formă de citat, fragmente din discuțiile purtate cu cei 2 salvatori montani, I. și J..

Prin cererea de chemare în judecată reclamanții au reclamat prejudiciul cauzat lor prin următoarele afirmații făcute în cuprinsul articolului: "Părinții H. au făcut un experiment șocant. Au dormit dezbrăcați în zăpadă, ca să vadă cum a murit fiica lor" - ceea ce reprezintă chiar titlul articolului; "La locul accidentului au venit de mai multe ori și părinții studentei H., însă experimentul pe care l-au făcut i-a șocat inclusiv pe moți"; "Ei erau mâhniți că nu le-am salvat fata. Noi am făcut tot ce am putut pentru ea, dar era deja moartă când am ajuns. Și le-am zis să meargă cu noi ca să vadă cu ochii lor că fata nu avea cum să reziste atâtea ore în frigul acela, fiind și rănită. Când am ajuns acolo, părinții și fratele ei s-au dezbrăcat și s-au întins pe jos, în locul în care am găsit-o pe H., și au vrut să vadă cât rezistă în frig. Nu au putut sta mai mult de 20 de minute pe jos, după care i-am dus repede acasă și i-am încălzit" (povestește I., vizibil impresionat de suferința părinților studentei)".

Recurenții au invocat motivul de nelegalitate prevăzut de art. 488 alin. (1) pct. 8 C. proc. civ. (hotărârea a fost dată cu încălcarea sau aplicarea greșită a normelor de drept material) invocând în esență faptul că instanța de apel a realizat o greșită interpretare a dreptului la liberă exprimare, prin extinderea nepermisă a limitelor acestuia în sfera drepturilor reclamanților la respectarea vieții private, incluzând dreptul la demnitate și la propria imagine, drepturi prevăzute de art. 71, art. 72 și, respectiv, de art. 74 C. civ. cu încălcarea articolului 10 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, art. 30 din Constituția României, art. 70 raportat la art. 75 din C. civ.

Un prim aspect criticat privește modul în care instanța de apel a ajuns la concluzia existenței unui interes legitim public pentru manifestarea libertății de exprimare în cauză.

Instanța de apel a prezumat existența interesului public pentru exercitarea libertății de exprimare în cauză prin raportare la faptul că afirmațiile respective au fost făcute de un ziarist și la faptul că tema articolului era de interes general, și anume comemorarea tragediei aviatică din Munții Apuseni din ianuarie 2014. În mod similar, părții au susținut în întâmpinări că interesul public al celor scrise ar consta în aducerea la cunoștința opiniei publice a incapacității autorităților statului de a acționa pentru identificarea și salvarea victimelor accidentului aviatic din 20 ianuarie 2014.

Or, pe de o parte, simpla calitate de ziarist nu este suficientă pentru a se ajunge la concluzia interesului public pentru exercitarea libertății de exprimare, iar pe de altă parte, fapta pretins ilicită prin cererea de chemare în judecată nu a constat în publicarea articolului în sine ci, așa cum s-a menționat mai sus, în următoarele afirmații făcute în titlul ("Exclusiv. Experiment șocant făcut de părinții H., au dormit dezbrăcați pe zăpadă ca să vadă cum a murit fiica lor") și cuprinsul articolului: ""Părinții H. au făcut un experiment șocant. Au dormit dezbrăcați în zăpadă, ca să vadă cum a murit fiica lor" - ceea ce reprezintă chiar titlul articolului; "La locul accidentului au venit de mai multe ori și părinții studentei H., însă experimentul pe care l-au făcut i-a șocat inclusiv pe moți"; "Ei erau mâhniți că nu le-am salvat fata. Noi am făcut tot ce am putut pentru ea, dar era deja moartă când am ajuns. Și le-am zis să meargă cu noi ca să vadă cu ochii lor că fata nu avea cum să reziste atâtea ore în frigul acela, fiind și rănită. Când am ajuns acolo, părinții și fratele ei s-au dezbrăcat și s-au întins pe jos, în locul în care am găsit-o pe H., și au vrut să vadă cât rezistă în frig. Nu au putut sta mai mult de 20 de minute pe jos, după care i-am dus repede acasă și i-am încălzit" (povestește I., vizibil impresionat de suferința părinților studentei)".

Cu privire la acest conținut al exprimării trebuia instanța de apel să verifice dacă era îndeplinită condiția existenței interesului legitim public și a contribuției celor scrise la dezbaterăa unor probleme de ordin general, ceea ce în speță nu s-a întâmplat.

Recurenții au mai susținut greșita aplicare a jurisprudenței CEDO referitoare la existența unei baze factuale suficiente și că instanța ar fi reținut existența unei baze factuale care nu are legătură cu interesul public despre care s-a constatat că ar fi fost urmărit prin scrierea articolului.

Ținând cont de cele reținute mai sus privitor la verificarea îndeplinirii condiției existenței interesului legitim public, urmează ca instanța de apel în rejudecare să determine și baza factuală care să aibă legătură cu acest eventual interes public.

Referitor la condiția existenței unei baze factuale, instanța de apel a constatat neîntemeiate susținerile reclamanților în sensul lipsei bazei factuale, considerând că în relatarea faptelor a existat doar "o exagerare, o denaturarea a realității" și că "au existat anumite inexactități și deformări ale realității", dar că nu au fost excesive și nerezonabile.

Or, așa cum corect susțin recurenții, dacă instanța de apel a ajuns la concluzia că nu se poate reține lipsa unei baze factuale conform celor constatate de prima instanță de fond, trebuia să verifice dacă există o bază factuală suficientă pentru susținerea judecătii de valoare "experiment șocant".

Faptul de a pune direct în cauză persoane determinate, indicând numele lor și funcțiile pe care le dețin implică pentru reclamanți obligația de a furniza o bază factuală suficientă (CEDO, 17 decembrie 2004, Cumpănă și Mazăre c/România, par. 76, par. 101, 11 martie 2003 Lesnik c/Slovia, par. 57, 27 februarie 2001, Jersalem c/Austria, par. 43, 27 martie 2008, Azevedo c/Portugalia, par. 32, 4 noiembrie 2008, Mihaiu c/România, par. 65).

Nu se poate reține apărarea pârâților în sensul că nu ar fi folosit numele reclamanților în cadrul articolului, având în vedere că acestea erau persoane determinabile cu ușurință atâta timp cât s-a menționat că este vorba despre părinții și fratele H..

De asemenea, este nerelevantă jurisprudența CEDO la care se face trimitere în întâmpinării pârâților referitoare la limitele mai largi ale criticii admisibile în cazul persoanelor publice, atâta timp cât reclamanții în cauză sunt persoane private.

Este de menționat că deși judecățile de valoare "nu se pretează la demonstrarea exactității lor", afirmațiile despre fapte concrete trebuie probate (CEDO, 17 decembrie 2004, Cumpănă și Mazăre c/România, par. 98).

Or, faptul că părinții persoanei în cauză ar fi dormit dezbrăcați în zăpadă ca să vadă cum a murit fiica lor sau că părinții și fratele s-ar fi dezbrăcat și s-ar fi întins pe jos și ar fi vrut să vadă cât rezistă la frig sunt afirmații despre fapte concrete care au fost folosite pentru a sprijini judecata de valoare "experiment șocant".

Ca atare, cu privire la aceste afirmații despre fapte concrete, trebuia verificat, pentru fiecare în parte, dacă reprezintă o bază factuală suficientă situația de fapt reală (care a rezultat din probele administrate în fața instanțelor de fond), constând în așezarea membrilor familiei în genunchi sau în șezut în jurul unei lumânări în zăpadă la locul decesului rudei lor, după ce unul dintre membrii familiei se dezbrăcase de jachetă și spusese că va vedea cât poate rezista la frig în aceste condiții.

Pe de altă parte, așa cum corect susțin recurenții, garanția pe care art. 10 CEDO o conferă ziaristilor cu privire la relatarea unor probleme de interes general este subordonată, prin prisma îndatoririlor și responsabilităților inerente exercitării libertății de exprimare, condiției ca cel interesat să acționeze cu bună credință, în așa fel încât să ofere informații demne de crezare, în respectul deontologiei profesionale a jurnaliștilor (CEDO, hotărârea Bladet Tromso și Stensaas c. Norvegia, 25 mai 1999, par. 69).

Mai mult, difuzarea unei informații inexacte, raportat la gravitatea faptelor imputate și la modalitatea de difuzare a scrierii, nu poate fi acceptată ca fiind expresia dozei de exagerare sau de provocare permisă în exercitiul activității de jurnalist (30 martie 2004, Radio France și alții C/Franța, par. 38, 39).

Or, observând decizia atacată se constată că instanța de apel a analizat caracterul excesiv și nerezonabil al modalității de relatare a faptelor concrete prin raportare la un conținut al articolului care nu este vizat de prezenta cerere de chemare în judecată, așa cum s-a reținut mai sus.

Mai mult, instanța de apel a analizat buna-credința a folosirii judecătii de valoare "experiment șocant" din titlul articolului, prin raportare la o bază factuală și un interes public ce nu au fost analizate potrivit criteriilor aplicabile speței de față, așa cum s-a constatat anterior, și fără să justifice necesitatea afectării dreptului la onoare, reputație și la viață privată al reclamanților prin utilizarea acestui titlu, prin raportare la subiectul principal al articolului.

În aceste condiții, nu se poate reține cercetarea în mod legal de către instanța de apel a îndeplinirii condiției exercitării libertății de exprimare cu bună-credință.

În acest sens, sunt relevante și hotărârile CEDO la care se face trimitere în cadrul motivelor de recurs, și anume, Cauza Cumpănă și Mazăre c. României, 33348/96, hotărârea din 17 decembrie 2004; Cauza Stoll împotriva Elveției, nr. 69698/01, hotărârea din 10 decembrie 2007.

Ținând cont că nu a fost analizată în mod corect de către instanța de apel îndeplinirea condiției existenței faptei ilicite, nu se impune în această fază procesuală a se răspunde apărărilor formulate de către intimați în întâmpinări cu privire la neîndeplinirea celorlalte condiții ale răspunderii civile delictuale.

În consecință, în temeiul art. 496 raportat la art. 488 alin. (1) pct. 6 și 8 C. proc. civ., Înalta Curte va admite recursul, va

casea decizia și va trimite cauza spre rejudecare la aceeași curte de apel.

PENTRU ACESTE MOTIVE

ÎN NUMELE LEGII

D E C I D E

Admite recursul declarat de reclamantii D., C., E., A. și B. împotriva deciziei nr. 7A din data de 8 ianuarie 2019, pronunțată de Curtea de Apel București, secția a IV-a civilă în dosarul nr. x/2016.

Casează decizia și trimite cauza spre rejudecare la aceeași curte de apel.

Definitivă.

Pronunțată în ședință publică astăzi, 18 februarie 2020.